

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.180, bir.405
tel.: +373 (0) 22 21-28-17

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Штефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-17

DECIZIE din 22 noiembrie 2018 cauza nr. 88/18

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Andrei BRIGHIDIN – membru
Svetlana DOLTU – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOSCEAPOV - membru
Victorina LUCA – membră

au examinat susținerile scrise și verbale ale:

petiționarului: XXXX

reclamata: YYYY

au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele

I. Obiectul plângerii

Discriminare pe criteriu de convingeri pacifiste manifestată prin refuzul de înlocuire a serviciului militar în termen cu serviciul civil.

II. Admisibilitatea obiectului plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și nu ridică excepțiile de inadmisibilitate prevăzute de pct. 42 din Legea nr.298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

III. Susținerile părților

Alegațiile petiționarului

- 3.1 Petiționarul a menționat că, având calitatea de recrut, personal a depus, cu două luni înainte de chemarea la încorporare în serviciul militar, o cerere la reprezentantul serviciului civil din r-nul X prin care a solicitat înlocuirea serviciului militar în termen cu serviciul civil (de alternativă), motivându-și solicitarea prin convingerile sale pacifiste și antimilitariste.
- 3.2 Petiționarul a declarat că, în data de X, la ședința Comisiei de recrutare-încorporare în serviciul civil din r-nul X, potrivit procesului-verbal nr. 2, i-a fost refuzată nemotivat și nefondat, atât lui, cât și altor persoane (cu convingeri pacifiste și antimilitariste) solicitarea de a fi înlocuit serviciul militar în termen cu serviciul civil. Concomitent, la ședința Comisiei de recrutare-încorporare în serviciul civil din r-nul X au fost examinate dosarele altor recruți care, în baza convingerilor morale au fost repartizați să îndeplinească serviciul civil.
- 3.3 Petiționarul a menționat că, convingerile sale pacifiste sunt dovedite inclusiv prin certificatul de membru al Asociației Internaționale Pacifiste de Drept "Pacifism fără frontiere" eliberat în data de X. De asemenea a mai adăugat că din copilărie are viziuni pacifiste. Nu este un adept al utilizării armelor. În viziunea petiționarului, înrolarea în serviciul militar ar însemna să fie instruit în a folosi arma, fapt care este în contradicție cu propriile sale convingeri pacifiste.

- 3.4 Petiționarul a menționat că a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei de recrutare – încorporare în serviciul civil din r-nul X privind refuzul reclamatului de a accepta solicitarea sa.
- 3.5 Petiționarul a solicitat Consiliului să verifice acțiunile Comisiei de recrutare-încorporare în serviciul civil din r-nul X prin prisma standardelor privind nediscriminarea. Petiționarul a anexat la plângerea sa procesul-verbal nr. X din X prin care i s-a refuzat încorporarea în serviciul civil.

Alegațiile dlui Anatolii Guțu - Președinte al Asociației „Pacifism fără frontiere”, director al ziarului „Pacificus”

- 3.6 În calitate de martor, dl Anatolii Guțu a menționat că, susține în totalitate cererea înaintată de către petiționar.
- 3.7 De asemenea, dânsul a considerat că petiționarul a fost discriminat. În viziunea sa, petiționarul s-a simțit intimidat la ședința Comisiei de recrutare-încorporare în serviciul civil din r-nul X. A mai adăugat că trebuie să existe o armată profesionistă.

Poziția reclamatei

- 3.8 Reclamata a susținut că, petiționarul, la data de X, a depus o cerere cu privire la eliberarea de serviciul militar în termen și încorporarea în serviciul civil. La data de X a fost convocată ședința Comisiei de recrutare-încorporare în serviciul civil din r-nul X la care au fost examinate în conformitate cu legislația în vigoare motivele indicate în cererile de înlocuire a serviciului militar în termen cu serviciul civil sau de scutire de serviciul civil, inclusiv solicitarea domnului XXXX, aceasta din urmă fiind respinsă de Comisia de recrutare-încorporare din r-nul X. Acest fapt a servit temei pentru petiționar să depună în adresa Comisiei de recrutare-încorporare în serviciul civil din r-nul X o cerere prealabilă. În scopul examinării aceste cereri prealabile a fost convocată o nouă ședință a Comisiei de recrutare-încorporare în serviciul civil din r-nul X. Potrivit Deciziei Comisiei de recrutare-încorporare în serviciul civil din r-nul X din X, proces-verbal nr.3, cererea petiționarului a fost transmisă, în condițiile Legii contenciosului administrativ nr. 793/2000, Comisiei de Stat pentru Încorporare. Drept răspuns, Comisia de Stat pentru Încorporare a informat că, petiționarul trebuie să se prezinte la organul administrativ-militar în vederea trecerii examenului medical, cu adoptarea ulterioară a unei decizii pe caz de către Comisia de recrutare-încorporare din raionul X.
- 3.9 În susținerea poziției sale, reclamata a mai adăugat că, referitor la motivele care au stat la baza luării deciziei de a refuza încorporarea în serviciul civil a dlui XXXX, petiționarul a declarat în fața Comisiei de recrutare-încorporare în serviciul civil din r-nul X despre achitarea sumei de 4 000 lei pentru a deveni pacifist și membru al Asociației Pacifiste “Pacifism fără frontiere”. Mai mult de atât, petiționarul nu a prezentat careva probe și nu a putut justifica/argumenta viziunile sale pacifiste, ceea ce, în opinia Comisiei de recrutare-încorporare în serviciul civil din r-nul X, nu ar fi decât un mijloc de a se eschiva de la îndeplinirea serviciului militar în termen.

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova** prin **art. 16 alin. (2)** prevede că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială; **art. 57 alin. (1)** prevede că, apărarea Patriei este un drept și o datorie sfântă a fiecărui cetățean; **art. 57 alin. (2)** stipulează că, serviciul militar este satisfăcut în cadrul forțelor

militare, destinate apărării naționale, pazei frontierei și menținerii ordinii publice, în condițiile legii.

4.2 **Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității la art. 1 alin. (1) stabilește** că scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția discriminării ca fiind orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criteriile presupuse; *totodată este expusă definiția acomodării rezonabile ca fiind* orice modificare sau adaptare necesară și adecvată, într-un caz particular, care nu impune o sarcină disproporționată sau nejustificată atunci când este nevoie pentru a asigura unei persoane, în cazurile stabilite de lege, exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale în condiții de egalitate cu ceilalți; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat.

4.3 **Legea nr. 1245/2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei în art. 2 alin. (1)** prevede că, obligațiunea militară este o datorie constituțională a cetățenilor Republicii Moldova; **art. 2 alin. (3)** prevede că, cetățenii care, din motive de conștiință, se eliberează de la îndeplinirea obligațiunii militare (a serviciului militar sub arme) execută serviciul civil, ce înlocuiește serviciul militar, în modul stabilit de lege. Serviciul civil poate fi executat și de alți cetățeni, în conformitate cu legislația; la **art. 3 alin. (2)** se stipulează că, bărbații sunt luați în evidența militară la atingerea vârstei de 16 ani și excluși din evidența militară la atingerea vârstei-limită de aflare în rezervă sau în alte cazuri prevăzute de prezenta lege; **art. 4 alin. (1)** serviciul militar este o formă specială a serviciului public ce rezidă în îndeplinirea de către cetățeni a datoriei constituționale privind pregătirea pentru apărare și apărarea Patriei exclusiv în cadrul Forțelor Armate ale Republicii Moldova; **art. 4 alin. (2)** stabilește că, serviciul militar este obligatoriu pentru toți bărbații, cetățeni ai Republicii Moldova, și se îndeplinește în următoarele forme:

- a) serviciul militar prin contract;
- b) serviciul militar în termen;
- c) serviciul militar cu termen redus;
- d) serviciul militar ca rezerviști concentrați sau mobilizați.

Potrivit **art. 5** prin alte forme de pregătire a cetățenilor pentru apărarea Patriei se înțelege pregătirea premilitară a tineretului, instruirea la catedre militare, pregătirea cetățenilor în cadrul formațiunilor de protecție civilă și al formațiunilor sanitare voluntare ale Crucii Roșii, pregătirea în cadrul centrelor de instruire a rezervei Forțelor Armate; **art. 6 alin. (1)** stipulează că, pentru organizarea recrutării cetățenilor și încorporării lor în serviciul militar și în cel civil, în unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și în unitățile teritoriale autonome cu statut special se instituie comisii teritoriale de recrutare și încorporare în serviciul militar și în cel civil (denumite în continuare comisii de recrutare-încorporare). În caz de necesitate, pot fi create comisii de recrutare-încorporare de sector. **art. 17 alin. (1)**, prin îndeplinirea de către militar a obligațiilor serviciului militar se are în vedere:

- a) participarea la acțiuni militare;
- b) exercitarea funcțiilor de serviciu;
- c) executarea serviciului de alarmă;
- d) participarea la exerciții și antrenamente militare;
- e) aflarea pe teritoriul unității militare pe durata stabilită de orarul zilnic sau în orice timp, dacă aceasta este în interes de serviciu;

- f) aflarea în misiune, participarea la operațiuni de menținere a păcii sau aflarea la tratament;
- g) deplasarea la și de la locul de serviciu, de tratament sau locul misiunii;
- h) participarea la concentrări militare;
- i) apărarea vieții, sănătății, onoarei și demnității persoanei;
- j) acordarea de ajutor organelor de drept pentru asigurarea legalității și ordinii de drept;
- k) participarea la acțiunile de prevenire și lichidare a consecințelor calamităților naturale, ale avariilor tehnogene și ale catastrofelor;
- l) alte acțiuni ale militarului, calificate de instanța de judecată ca fiind săvârșite în interesul persoanei, societății și statului;
- m) aflarea în prizonierat (cu excepția cazurilor de predare benevolă), în situația de ostatic sau de persoană internată;
- n) dispariția militarului până la declararea dispariției sau morții sale, în modul stabilit de lege.

- 4.4 Legea nr. 156/2007 cu privire la organizarea serviciului civil (de alternativă) la art. 2** prevede că, serviciul civil este un serviciu de stat, social util și benevol, reprezentând o alternativă pentru cetățenii Republicii Moldova care, din convingeri religioase, pacifiste, etice, morale, umanitare și din alte motive similare, nu pot îndeplini serviciul militar în termen; **art. 3** stabilește că, cetățenii Republicii Moldova au dreptul la înlocuirea serviciului militar în termen cu serviciul civil în cazul în care îndeplinirea serviciului militar în termen contravine convingerilor sale religioase, pacifiste, etice, morale, umanitare și în alte cazuri similare; **art. 4 alin. (1)** stipulează că, în serviciul civil sunt încorporați cetățeni ai Republicii Moldova în vârstă de la 18 până la 27 de ani, care au dreptul la înlocuirea serviciului militar în termen cu serviciul civil, au depus personal o cerere la reprezentantul serviciului civil, în legătură cu acest fapt fiind luată decizia de rigoare; **art. 11 alin. (1)** prevede că, cetățeanul care dorește să fie scutit de serviciul militar în termen și să fie încorporat în serviciul civil depune personal o cerere motivată reprezentantului serviciului civil în termen de 2 luni până la desfășurarea încorporării curente în serviciul militar în termen, în serviciul cu termen redus sau în serviciul civil. **Art. 13** stabilește că, acțiunile reprezentantului serviciului civil și hotărârile comisiei de recrutare-încorporare pot fi contestate în contencios administrativ în modul stabilit de legislația în vigoare. **Art. 19 lit. f)** să vireze lunar la bugetul de stat 25% din salariul net al executantului serviciului civil pentru funcția în care este încadrat.
- 4.5 Hotărârea Guvernului nr. 864/2005 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la încorporarea cetățenilor în serviciul militar în termen sau în cel cu termen redus**, pct. 2 menționează că recrutul este cetățeanul Republicii Moldova luat în evidența militară până la încorporarea lui în serviciul militar ori în cel civil sau până la trecerea lui în rezervă.
- 4.6 Declarația Universală a Drepturilor Omului la art. 2 alin. (1)** prevede că fiecare se poate prevala de toate drepturile și de toate libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nici o deosebire, în special de rasă, de culoare, de sex, limbă, de religie, de opinie politică sau de orice altă opinie, de origine națională sau socială, de avere, de naștere sau decurgând din orice altă situație; la **art. 18** se stabilește că, orice persoană are dreptul la libertatea gândirii, a conștiinței și a religiei; acest drept implică libertatea de a-și schimba religia sau convingerile precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile sale, individual sau în colectiv, atât în public cât și privat, prin învățământ, practici, cult și îndeplinirea de rituri.
- 4.7 Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în art. 9 alin. (1)** stipulează că, orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau în colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor; **art. 14** prevede că exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii

politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

- 4.8 **Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice în art. 18 alin. (1)** stabilește că, orice persoană are drept la libertatea gândirii, conștiinței și religiei; acest drept implică libertatea de a avea sau de a adopta o religie sau o convingere la alegerea sa, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, individual sau în comun, atât în public cât și în particular prin cult și îndeplinirea riturilor, prin practici și prin învățământ; **art. 26** garantează că, toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.
- 4.9 **Decizia CEDO în cauza nr. 23459/03 din 07.07.2011 Bayatayan vs Armenia** 119. Dacă libertatea de religie vine mai întâi din interior, ea implică și libertatea de a-și manifesta religia individual și în privat, sau în mod colectiv, în public și în cercul celor cu care împărtășește aceeași credință. Art. 9 enumeră diverse forme pe care le poate lua manifestarea unei religii sau convingeri, și anume cultul, învățământul, practicile și îndeplinirea ritualurilor; 123. Curtea a indicat deja anterior cvasitotalitatea statelor membre ale Consiliului Europei care au cunoscut sau cunoșteau un serviciu militar obligatoriu și au introdus forme de serviciu alternativ pentru a oferi o soluție în caz de conflict între conștiința individuală și obligațiile militare. Prin urmare, un stat care nu a luat încă măsura în acest sens nu prevede decât o marjă de apreciere limitată și trebuie să prezinte motive convingătoare și imperioase pentru justificarea ingerinței, oricare ar fi ea. În special, trebuie dovedit că ingerința răspunde unei „necesități sociale imperioase”.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 5.1 Examinând materialele dosarului, Consiliul reține spre examinare discriminare pe criteriu de convingeri pacifiste manifestată prin refuzul de înlocuire a serviciului militar în termen cu serviciul civil.
- 5.2 Consiliul reamintește că atât legislația națională (art. 15 alin.1 și art. 19 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (a se vedea cauza Chassagnou și alții v. Franța par. 91, Timishev v. Rusia par.57¹) stabilesc o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume, sarcina probei trece la reclamant atunci când petiționarul/petiționara prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu.
- 5.3 Consiliul reține că petiționarul a depus anticipat cerere de solicitare a înlocuirii serviciului militar în termen cu serviciul civil (de alternativă), aceasta fiind motivată de convingerile pacifiste și antimilitariste, pe care le împărtășește. De asemenea, acesta s-a prezentat, conform ordinului de chemare la Comisia de recrutare-încorporare în Serviciul Civil, r-nul X, la ședința de examinare a cererii de înlocuire a serviciului militar în termen cu serviciul civil și a susținut-o, dar reclamata a refuzat încorporarea în serviciul civil.
- 5.4 Examinând circumstanțele invocate de petiționar, Consiliul stabilește că petiționarul a solicitat acomodarea convingerilor pacifiste prin înlocuirea serviciului militar în termen cu serviciul civil. Consiliul subliniază că noțiunea acomodării rezonabile este prevăzută în Legea cu privire la asigurarea egalității nr.121/2012 și presupune orice modificare sau adaptare necesară și adecvată, într-un caz particular, care nu impune o sarcină disproporționată sau nejustificată atunci când este nevoie pentru a asigura unei persoane, în cazurile stabilite de lege, exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale în condiții de egalitate cu ceilalți.

¹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-71627%22%5D%7D>

Astfel, adaptarea solicitată, pe de o parte, trebuie să corespundă necesităților și situației persoanei care o solicită, pe de altă parte, să nu impună o povară disproporționată asupra persoanei responsabile de operarea acestor modificări.

- 5.5 Examinând materialele dosarului, Consiliul stabilește că modificarea solicitată este necesară și adecvată. Consiliul subliniază că art. 9 alin. (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentare prevede că orice persoană este liberă să-și manifeste religia sau convingerile în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor. Consiliul constată că prin adoptarea Legii cu privire la organizarea serviciului civil de alternativă nr. 156/2007, Statul a creat posibilitatea manifestării datoriei civice față de societate a persoanelor care au convingeri religioase, pacifiste, etice, morale, umanitare și alte convingeri și nu pot îndeplini serviciul militar în termen, recunoscând, astfel, necesitatea acestei alternative.
- 5.6 Consiliul a luat act de poziția reclamatei care menționează că petiționarul nu a prezentat careva probe și nu a putut argumenta viziunile sale pacifiste, considerând că acestea din urmă constituie un mijloc de eschivare de la îndeplinirea serviciului militar în termen. Consiliul nu poate reține aceste justificări. Consiliul ține să sublinieze prevederile art. 11 alin.(1) din Legea cu privire la organizarea serviciului civil de alternativă nr. 156/2007 care prevăd că cetățeanul care dorește să fie scutit de serviciul militar în termen și să fie încorporat în serviciul civil depune personal o cerere motivată reprezentantului serviciului civil. Astfel, Consiliul observă că cerința legală de manifestare a convingerilor se rezumă la depunerea unei cereri motivate. Mai mult decât atât, în susținerea convingerilor pacifiste petiționarul a prezentat Comisiei certificatul de membru al Asociației Internaționale Pacifiste de Drept „Pacifism fără Frontiere”.
- 5.7 Consiliul nu poate reține afirmația reclamatei precum că dobândirea calității de membru al organizației pacifiste este o cale de eschivare de la îndeplinirea serviciului militar, or dreptul de asociere este garantat de legislație oricărei persoane atâta timp, cât cerințele legale sunt îndeplinite. Drepturile și obligațiile membrilor organizațiilor necomerciale, inclusiv a organizației la care a aderat petiționarul sunt stabilite în actele lor de constituire. Toate plățile și alte sume de bani transmise de către petiționar asociației pacifiste, oricare ar fi motivul, nu fac obiectul cercetării prezentei cauze. În plus, în cazul în care există o bănuială rezonabilă a încălcării legislației de către petiționar, reclamatul este în drept să aducă acest fapt la cunoștința organelor competente.
- 5.8 Consiliul consideră că satisfacerea cererii de înlocuire a serviciului militar în termen cu serviciul civil în baza convingerilor pacifiste nu este una disproporționată atâta timp, cât au fost satisfăcute cererile celorlalți solicitanți care împărtășesc alte tipuri de convingeri (religioase și morale) și nu se constată o „necesitate socială imperioasă”² de apărare a Patriei.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 2 și art. 15 alin.(4) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, coroborat cu pct. 61 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 298 din 21.12.2012,

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate reprezintă discriminare manifestată prin refuz în acomodare rezonabilă a convingerilor pacifiste.
2. Reclamata va întreprinde măsurile necesare pentru a nu admite pe viitor aplicarea față de recruți a unui tratament similar celui la care a fost supus petiționarul.
3. Decizia se comunică părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.

² Decizia CEDO în cauza nr. 23459/03 din 07.07.2011 Bayatayan vs Armenia, para. 123.

4. Decizia este cu drept de atac în instanța de contencios administrativ, conform prevederilor pct. 65 ale Legii nr. 298 din 21.12.2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității și Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10.02.2000.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina LUCA – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOSPCEAPOV – membru